

To je ten... na to... tam někde.

Pavλίna Průšová

Všichni to známe – přesně víme, co chceme říct, ale slova jaksi... chybí. V mysli se najednou objeví něco jako černá díra a ta pohltí nejen slova, která zrovna potřebujeme, ale i veškerá adekvátní synonyma, zkrátka všechny výrazy schopné alespoň hrubě zalátovat právě vzniklou mezeru v pomyslném slovníku. Cítíme sice, že potřebná slova máme na jazyku, že stojí ve frontě od jeho kořene až ke špičce a čekají, až je mysl povolá, ale co naplat – černá díra je černá díra a zpravidla nezmizí na povel, dokonce ani po provedení některých rituálů; nepomáhá ani namočit hlavu až po krk do studené vody, ani bušit čelem do stěny a vydávat u toho tón podobný vysokému cé, žádné kladné výsledky nezaznamenalo ani systematické předříkávání jiných částí jazykového lexika (uživatelé z nějakého důvodu k tomuto cvičení nejčastěji volí zásobu vulgarismů), vše je bez efektu. Černá díra zmizí sama, jakmile dostatečně naplní své útroby našimi pocity marnosti a beznaděje, zpravidla to trvá pouhých několik hodin. Jak však přežít do té doby?

Veškeré odborné práce v takovém případě doporučuji odložit. Člověk s černou dírou nebude schopen plně využít veškerých jazykových prostředků a své dlouhá léta v potu těla sbírané slovní zásoby. Horší však je, když v černé díře skončí výrazy běžného života, který odložit nejde.

„Podej mi... eee... to! Ne to, tamto!“ Jak je z příkladu vidět, není třeba propadat zoufalství – čeština je na tento problém skvěle vybavena. Užití ukazovacího zájmena by mělo v ideálním případě doprovázet gesto, které příkaz specifikuje. Když máme v ruce věc a snažíme se ji pojmenovat slovy *„to je ten na to“*, je nezbytně nutné komunikačnímu partnerovi nezakrývat výhled na danou věc, aby mohl ve ztížených podmínkách zjistit, co na co to vlastně je (samozřejmě je to k vzteku, protože mu to říkáme naprosto jasně, jen ten trouba to prostě ne a ne pochopit). Problém může vyvstat v případě *„přines mi to na to“*, kdy nelze řečenou věc ukázat. V takové chvíli musíme jako mluvčí správně vyhodnotit, jestli je ze situace dostatečně zřejmé, o jakou věc tady jde. Mohla by pomoci specifikace místa, kde se *„to“* nachází, pokud jsme však o lokaci předmětu schopni říci pouze to, že je *„tam někde“*, kdy *„tam“* může znamenat kuchyni, koupelnu, zahradní altán nebo sousedovu garáž, uděláme nejlépe, když si pro *„to“* dojdeme sami.

Jak vidno, čeština je schopna pokrýt velkou část slovní zásoby několika jednoduchými deiktickými slovy, která jen tak nezapomeneme. Co ale dělat v situaci, kdy se v černé díře ocitne sloveso? I pro tento případ má náš krásný jazyk alternativu, tou je výraz *„tentovat“*. Když jej říkáme sami o sobě, např. *„já to dotentuju a půjdu“*, je většinou z naší činnosti dobře znát, co *„tentujeme“*. Při jeho užívání vůči druhé osobě, např. *„netentuj to“*, by se také nemělo objevit mnoho potíží, neboť oslovená osoba pravděpodobně v jednu chvíli provádí pouze jednu nepravost. V případě, že je přítomno více lidí, je však nutno si vzpomenout alespoň na jméno dané osoby, protože většinou každý něco zrovna *„tentuje“* a při našem nespecifikovaném výkřiku by mohlo dojít k hromadnému vyděšení nevinných a tím pádem ke zbytečnému přerušení probíhajících činností.